

3. 3. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K novele zákona o významné tržní síle

Dne 30. listopadu 2022 byl ve Sbírce zákonů vyhlášen zákon č. 359/2022, kterým se mění zákon č. [395/2009](#) Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití[1] (zjednodušeně dále jen „novela“ nebo „novela zákona o významné tržní síle“ a „zákon“). Novela je zákonem primárně implementační povahy, který by měl do českého právního řádu transponovat směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2019/633 o nekalých obchodních praktikách mezi podniky v zemědělském a potravinovém řetězci (dále také jen „směrnice UTP“), jež je součástí legislativního rámce Evropské unie na ochranu primárních producentů v řetězci zemědělství a potravinářské výroby proti nekalým obchodním praktikám.[2]

Účinnost novely byla stanovena k prvnímu dni druhého kalendářního měsíce následujícího po dni jejího vyhlášení ve Sbírce zákonů, a připadla tak na 1. leden 2023. V souladu s článkem 1 odst. 4 směrnice UTP novela obsahuje v článku II odst. 1 přechodnou úpravu, dle níž smlouvy uzavřené přede dnem nabytí účinnosti novely, jež nebudou odpovídat novelizovanému znění zákona, musí být uvedeny do souladu se zákonem nejpozději do dvanácti měsíců ode dne nabytí účinnosti novely, tedy do 1. ledna 2024.

K témuž dni jako novela vešla v účinnost i metodika Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže pro posouzení významné tržní síly s názvem Výpočet ročního obrátu podle zákona o významné tržní síle, jež se zabývá způsobem výpočtu obrátu odběratelů, dodavatelů a jejich aliancí (dále také jen „Metodika ÚOHS“ nebo „Metodika“). Nejedná se nicméně ze strany Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže o právně závazný výklad pravidel pro zjišťování obrátu dodavatelů, odběratelů a jejich aliancí. Jak ostatně Metodika také výslovně upozorňuje, závazný právní výklad zákona o významné tržní síle Úřad pro ochranu hospodářské soutěže podává pouze v rozhodnutích vydaných ve správním řízení po komplexním posouzení konkrétních skutkových a právních okolností případu.[3]

Vzhledem k tomu, že ke dni nabytí účinnosti novely nebylo v Úředním věstníku Evropské unie zveřejněno české znění doporučení Komise 2003/361/ES ze dne 6. května 2003 o definici mikropodniků a malých a středních podniků, Ministerstvo průmyslu a obchodu sdělením jej vyhlásilo ve Sbírce zákonů dne 5. ledna 2023, tedy postupem předvídaným v článku II bodu 3 novely.[4]

Rozšíření osobní působnosti zákona

Zásadní změnou, jež rozšířila osobní působnost zákona, je zakotvení relativního konceptu významné tržní síly,[5] založeného na relativní vyjednávací síle odběratelů a dodavatelů, a rozšíření konceptu významné tržní síly na celý dodavatelsko-odběratelský řetězec.[6]

Koncept významné tržní síly dle § 3 zákona

Zákon v § 3 stanoví celkem pět obrátových pásem, jež jsou v Metodice ÚOHS popsány v názorné tabulce následovně:[7]

VÝŠE ROČNÍHO OBRATU

DODAVATEL		ODBĚRATEL	
≤ 2 mil. EUR		> 2 mil. EUR	
> 2 mil. EUR	a	≤ 10 mil. EUR	> 10 mil. EUR
> 10 mil. EUR	a	≤ 50 mil. EUR	> 50 mil. EUR
> 50 mil. EUR	a	≤ 150 mil. EUR	> 150 mil. EUR nebo
> 150 mil. EUR	a	≤ 350 mil. EUR	> 5 mld. Kč v ČR > 350 mil. EUR

Definičním kritériem významné tržní síly odběratele je u relativního konceptu významné tržní síly poměr výše ročního obrátu odběratele a dodavatele konkrétního smluvního vztahu. Určení významné tržní síly odběratele (či aliance odběratelů) předpokládá v souladu s Metodikou (i) zjištění vlastnické struktury posuzovaného subjektu (jímž se míní odběratel, dodavatel a jejich aliance) tak, aby je bylo možné zařadit do kategorie nezávislý, propojený nebo partnerský podnik, (ii) zjištění ročního obrátu odběratele a dodavatele (případně jejich aliancí) postupem dle § 3a zákona, a (iii) zařazení odběratele a dodavatele do příslušného obrátového pásma dle § 3 zákona.[\[8\]](#)

Posuzovaným ročním obrátem se pak dle nového § 3a zákona míní roční obrat za poslední ukončené účetní období v délce dvanácti měsíců,[\[9\]](#) přičemž při výpočtu ročního obrátu odběratele a dodavatele je v souladu s § 3a odst. 2 zákona třeba vycházet z ročního obrátu podniku, nezávislého podniku, partnerského podniku a propojeného podniku podle doporučení Komise 2003/361/ES ze dne 6. května 2003 o definici mikropodniků a malých a středních podniků. Dle Metodiky ÚOHS se roční obrat ve smyslu § 3a odst. 5 zákona určí jako „součet tržeb, kterých podnik během účetního období v délce 12 měsíců dosáhl z prodeje výrobků a poskytování služeb a za prodej zboží (dále jen ‚tržby‘) s tím, že roční obrat nezahrnuje daň z přidané hodnoty. Roční obrat podniku tak zahrnuje tržby, kterých podnik dosáhl v souvislosti s běžnými činnostmi při výkonu své hospodářské činnosti.“[\[10\]](#)

Věcná působnost zákona

V důsledku novely doznala změn rovněž věcná působnost zákona. Regulace zákona se totiž neuplatní na prodej potravin,[\[11\]](#) jako tomu bylo před účinností novely, ale na *prodej zemědělských a potravinářských produktů uvedených na seznamu v příloze I Smlouvy o fungování Evropské unie, jakož i na produkty v této příloze sice neuvedené, avšak zpracované pro použití jako potraviny s využitím látek, výrobků nebo zboží uvedených v této příloze* (§ 2 písm. e) zákona).

Nekalé obchodní praktiky dle § 4 zákona

Zákon v § 4 odst. 2 písm. a) – v) vymezuje tzv. nekalé praktiky odběratele s významnou tržní silou, jež zakládají zneužití významné tržní síly, a jako takové jsou zakázané.

Zákon tak nově činí taxativním výčtem. Opuštění demonstrativní výčtové metody a vymezení nekalých obchodních praktik zakládajících zneužití významné tržní síly úplným výčtem, jež novela přináší, lze kvitovat, neboť posiluje určitost a předvídatelnost zákonné úpravy.

Současně se však patří poznamenat, že skutkové podstaty jednotlivých nekalých obchodních praktik jsou zákonem vymezeny poměrně obecně, a skýtají tak široký prostor pro interpretaci a následná zpřesnění.

Z výčtu nekalých obchodních praktik obsaženého v § 4 zákona lze zmínit například:

- sjednání nebo uplatnění smluvních podmínek, které vytvářejí **výraznou nerovnováhu v právech a povinnostech smluvních stran v neprospěch dodavatele** (§ 4 odst. 2 písm. a) zákona);
- **uplatňování/získávání plnění od dodavatele** (plateb, slev či jiných) ke zboží, jejichž přesná výše, přesný předmět nebo přesný rozsah za něj poskytovaného protiplnění **nebyly před zahájením dodávek relevantního zboží písemně sjednány** nebo **nebylo-li** by oproti nim poskytováno **přiměřené protiplnění** (§ 4 odst. 2 písm. b) zákona);
- nerovné zacházení s dodavatelem spočívající ve **sjednání nebo uplatnění rozdílných smluvních podmínek pro nákup nebo prodej zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nebo pro poskytování souvisejících služeb při srovnatelném plnění, bez spravedlivého důvodu** (§ 4 odst. 2 písm. c) zákona);
- **nedodržení písemné formy smlouvy** nebo **nesjednání povinné náležitosti smlouvy podle § 3b odst. 1 nebo 3 nebo nepředání jednoho vyhotovení smlouvy dodavateli podle § 3b odst. 2 zákona** (§ 4 odst. 2 písm. f) zákona); nebo
- sjednání nebo uplatnění **lhůty splatnosti kupní ceny za nákup nebo prodej zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků delší, než je lhůta uvedená v § 3b odst. 1 písm. a) zákona**[\[12\]](#) (§ 4 odst. 2 písm. k) zákona);
- **podmiňování dodávek využitím služeb třetí strany, jejichž podmínky a cenu stanoví odběratel** (§ 4 odst. 2 písm. v) zákona).

V souladu s § 4 odst. 3 zákona se dále pro případ, kdy před zahájením dodávek zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nebo poskytnutím souvisejících služeb nebyly podmínky jejich dodávek nebo poskytnutí písemně sjednány v rozporu s požadavkem zakotveným v § 3b zákona, považuje za nekalou obchodní praktiku odběratele s významnou tržní silou také sjednání nebo uplatnění platby nebo jiného plnění na celkovou nebo částečnou úhradu nákladů na slevu zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků prodávaných odběratelem v rámci propagace, sjednání nebo uplatnění platby nebo jiného plnění za reklamu na zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky poskytnutou odběratelem, nebo sjednání nebo uplatnění platby nebo jiného plnění za pracovníky zajišťující úpravu prostor pro prodej zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

Podle zákona se posuzují nekalé obchodní praktiky bez ohledu na to, kde byly uskutečněny, přičemž relevantní není ani rozhodné právo smlouvy mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem, pakliže účinky nekalých obchodních praktik nastaly nebo mohou nastat na území České republiky (§ 1 odst. 2 zákona). Orgánem, který vykonává nad dodržováním zákona dozor, je v souladu s § 1 odst. 1 písm. c) zákona Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.

Formální a obsahové náležitosti smlouvy dle nového § 3b zákona

Novela v zákoně zakotvila nový § 3b, jež stanoví řadu zákonných požadavků týkajících se formy i obsahových náležitostí smlouvy mezi dodavatelem a odběratelem, který má významnou tržní sílu, a jejímž předmětem je nákup, prodej, zpracování nebo distribuce zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nebo příjem nebo poskytování souvisejících služeb anebo zprostředkování některé z těchto činností.

Tato smlouva musí být uzavřena v **písemné formě** a to **před zahájením dodávek nebo zpracováním** zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků anebo přijetím nebo poskytnutím souvisejících služeb. K povinným obsahovým náležitostem takové smlouvy mimo jiné

patří **ujednání ceny**, výše slevy z ceny nebo způsobu jejího určení, je-li poskytována, **způsobu úhrady ceny** a **lhůtu splatnosti ceny, která nesmí být delší než 30 dnů ode dne doručení faktury** (za splnění určitých zákonem vymezených podmínek však lze splatnost sjednat odchylně).

Závěr

V důsledku novely se významným způsobem rozšířila osobní i věcná působnost zákona, změn pak doznala i úprava povinností, které zákon ukládá, jakož i obchodních praktik, jichž se odběratelé disponující významnou tržní silou ve vztahu ke svým dodavatelům musí vyvarovat. Posuzování významné tržní síly se tedy v důsledku novely stává aktuální otázkou a povinností pro výrazně početnější okruh subjektů, než tomu bylo doposavad.

Mgr. Monika Gardlíková,
advokátka

Rödl & Partner

Rödl & Partner

Platněřská 2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 236 163 111
e-mail: monika.gardlikova@roedl.com

[1] V důsledku novely doznal změny samotný název zákona č. [395/2009](#) Sb., který tak nově zní zákon o významné tržní síle a nekalých obchodních praktikách při prodeji zemědělských a potravinářských produktů.

[2] K problematice nekalých praktik v dodavatelsko-odběratelských vztazích existuje poměrně bohaté unijní soft law. Zmínit lze např. sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů ze dne 15. července 2014 s názvem „Boj proti nekalým obchodním praktikám mezi podniky v rámci potravinového řetězce“, dle něhož mohou mít nekalé obchodní praktiky škodlivé důsledky pro jednotlivé subjekty potravinářského dodavatelského řetězce, zejména v případě zemědělců a malých a středních podniků, ale současně jde i o překážku pro rozvoj a hladké fungování vnitřního trhu, jež může v důsledku vést k nadměrným nákladům nebo nižším než očekávaným příjmům pro podniky se slabší vyjednávací silou, k nadprodukcí a plýtvání potravinami.

[3] Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, 2023. Výpočet ročního obrátu podle zákona o významné

tržní síle [online]. 1. ledna 2023 [cit. 3.2.2023]. K dispozici>>> [zde](#).

[4] Doporučení Komise 2003/361/ES ze dne 6. května 2003 o definici mikropodniků a malých a středních podniků (dále jen „Doporučení Komise“) nahradilo dne 1. ledna 2005 doporučení Komise 96/280/ES ze dne 3. dubna 1996 o definici malých a středních podniků. S odkazem na princip jednotného trhu apeluje Doporučení Komise mimo jiné na sjednocení definic malých a středních podniků tak, aby se s podniky zacházelo na základě společných pravidel, a předešlo se situacím, v nichž Evropská unie bude svá opatření cílit na určitou kategorii malých a středních podniků, jež se však bude míjet s jejich vymezením na úrovni jednotlivých členských států. Srov. Generální ředitelství pro vnitřní trh, průmysl, podnikání a malé a střední podniky (Evropská komise), 2017. Uživatelská příručka k definici malých a středních podniků [online]. 16. února 2017 [citace: 3.2.2023]. K dispozici>>> [zde](#).

[5] Proti relativnímu konceptu významné tržní síly stojí absolutní koncept, který nahlíží významnou tržní sílu odběratele a potažmo závislost dodavatele jako výsledek určité situace na trhu spočívající v objektivním postavení odběratele (coby distribučního kanálu dodavatelů směrem ke spotřebitelům), jež je časově poměrně neměnné a nemění se nikterak zásadně ani v závislosti na konkrétním vztahu k jednotlivému dodavateli. Odběratel pak právě díky svému tržnímu podílu na prodejním trhu působí na trhu nákupním jako tzv. gatekeeper, jehož tržní podíl je natolik významný, že dodavatelé, kteří s ním nemají navázán obchodní vztah, ztrácejí přístup na významnou část trhu (v důsledku tedy k významné části zákazníků), čímž je podstatně limitována jejich možnost udat vlastní produkci, a tím i významná část jejich obratu a zisku. Srov. např. rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže vydané dne 21. října 2013 pod č.j. ÚOHS-R146/2013/TS-20430/320/RJa.

[6] Dle údajů zveřejněných na stránkách Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže zákon před účinností novely dopadal na přibližně deset obchodních řetězců. Srov. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, 2023. Novela zákona o významné tržní síle byla publikována, účinnost začíná počátkem roku 2023 [online]. 1. prosince 2022 [citace: 3.2.2023]. K dispozici>>> [zde](#).

[7] Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, 2023. Výpočet ročního obratu podle zákona o významné tržní síle [online]. 1. ledna 2023 [citace: 3.2.2023]. K dispozici>>> [zde](#).

[8] Tamtéž.

[9] Tamtéž, s. 5.

[10] Tamtéž, s. 5.

[11] Dle definice obsažené v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin.

[12] Lhůta splatnosti ceny odběrateli dodaného zboží nesmí být dle § 3b odst. 1 písm. a) zákona delší než 30 dnů ode dne doručení faktury.

Další články:

- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní – institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)